

МИСТЕЦЬКА ПРАКТИКА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕДІАДИЗАЙНЕРІВ

ART PRACTICE IN FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF FUTURE MEDIA DESIGNERS

Статтю присвячено обґрунтуванню значення мистецької практики у формуванні професійних компетентностей майбутніх медіадизайнерів з урахуванням сучасних змін в суспільстві, дизайн-освіті та медіа індустрії.

Автор розкриває специфіку діяльності медіадизайнера, який реалізує власний талант, креативність і знання в електронній проєкті, створюючи статичний або динамічний медіа контент. Тому важливою професійною якістю фахівця є створення неповторного, оригінального медіа продукту, що можливо за умови високого рівня професійної компетентності.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал щодо проведення мистецької практики для студентів перших курсів спеціальності 022 Дизайну у вищих навчальних закладах України, дозволив констатувати необхідність оновлення програми мистецької практики для майбутніх медіадизайнерів відповідно до нормативних документів України, що регламентують освітній процес, тенденцій розвитку медіа індустрії та реалій сучасного життя.

Таким чином, було встановлено пріоритетні напрями модернізації програми мистецької практики для майбутніх фахівців з медіадизайну, базуються на принципах студентоцентрованості, інтегративності, інтерактивності, персоналізації освітньої траєкторії та поєднанні мистецької складової із використанням сучасних комп'ютерних технологій у тісному взаємозв'язку з майбутньою професійною діяльністю в галузі медіадизайну.

Дослідження дало змогу сформулювати перелік компетентностей майбутніх фахівців з медіадизайну, які формуються під час проходження мистецької практики, серед яких: застосування знань з історії мистецтва в медіадизайні; візуалізація об'єктів засобами рисунку та композиції для розв'язання завдань медіадизайну; застосування навичок ілюстрації для створення тривимірних зображень; розробка сюжету та його реалізація в інтерактивному просторі; використання сучасних технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій для створення об'єктів медіадизайну; створення та презентація власних розробок.

Таким чином, саме рівень та якість практичної підготовки фахівців з медіадизайну, відкриває можливість застосування загальнотеоретичних знань і умінь в області практичної діяльності та поступово навчає здобувачів освіти працювати планомірно, наполегливо, систематично, долати труд-

нощі, професійно вдосконалюватись, навчатись впродовж життя.

Ключові слова: медійний дизайн, підготовка майбутніх фахівців з медіадизайну, мистецька практика, професійні компетентності майбутніх медіадизайнерів.

The article is devoted to substantiating the importance of artistic practice in the formation of professional competencies of future media designers, taking into account current changes in society, design education and the media industry. The author reveals the specifics of the activities of a media designer who realizes his own talent, creativity and knowledge in an electronic project, creating static or dynamic media content. Therefore, an important professional quality of a specialist is the creation of a unique, original media product, which is possible with a high level of professional competence.

Collected and analyzed factual material on artistic practice for first-year students majoring in 022 Design in higher education institutions of Ukraine, allowed to state the need to update the program of artistic practice for future media designers in accordance with Ukrainian regulations governing the educational process, trends in media industry and realities life.

Thus, the priority directions of modernization of the art practice program for future media design specialists were established, based on the principles of student-centeredness, integrativity, interactivity, personalization of the educational trajectory and combination of artistic components with the use of modern computer technologies field of media design.

The research allowed to formulate a list of competencies of future specialists in media design, which are formed during the internship, including: the application of knowledge of art history in media design; visualization of objects by means of drawing and composition to solve media design problems; applying illustration skills to create three-dimensional images; plot development and its implementation in an interactive space; use of modern technical means and information and communication technologies to create media design objects; creation and presentation of own developments.

Thus, it is the level and quality of practical training of media design specialists, opens opportunities for the application of general theoretical knowledge and skills in the field of practical activities and gradually teaches students to work systematically, persistently, systematically, overcome difficulties, improve professionally, learn throughout life.

Key words: media design, training of future specialists in media design, artistic practice, professional competencies of future media designers.

УДК 378.147.091.33 – 027.22
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/46.23>

Козелець Т.І.,
викладач кафедри дизайну
Комунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької
обласної ради

Поява сучасних комунікативних технологій, інтеграція всіх засобів масової інформації та її потенційна інтерактивність трансформують соціальний розвиток і культуру. Особливою тенденцією сучасності є зміщення акцентів з традиційного друкованого

середовища в сферу нового динамічного контенту. Галузь медіадизайну ХХІ століття охоплює безліч елементів, від традиційних (телебачення, радіо, газети, журнали, книги, кіно та музика) до популярних елементів медіадизайну (інтернет, відео,

комп'ютерні ігри, мобільні пристрої). Такий інтенсивний розвиток інформаційних технологій посилює інтерес молодого покоління до медіадизайну не тільки як сфери комунікації та розваг але і як сфери майбутньої професійної діяльності.

У цьому контексті, головним завданням закладів вищої освіти є оновлення змісту дизайн-освіти, забезпечення якості освітніх програм, ґрунтовної практичної підготовки та формування у здобувачів освіти загальних та фахових компетентностей, які матимуть безпосередній зв'язок з реаліями сучасного життя та вимогами медіа індустрії.

Як відомо, базовими складниками формування професійних компетентностей майбутніх медіадизайнерів є цикл професійно-орієнтованих дисциплін: рисунок, ілюстрація, композиція, шрифти і типографіка, режисура, візуальні комунікації, відеомонтаж, комп'ютерна графіка та інше. А також, практична підготовка з мистецької, навчальної, технологічної, переддипломної практики, метою яких є розвиток та поглиблення базових знань, умінь, навичок з фахових дисциплін та їх реалізація у проєктній діяльності. Таким чином, для успішної підготовки сучасного, конкурентоспроможного фахівця з медіадизайну, дуже важливо оновлювати методи і механізми викладання практик відповідно до сучасних вимог суспільства та ринку праці.

Сучасний фахівець медіа індустрії реалізує власні ідеї, креативність і практичні знання в медіапроєкті. Показником успішної реалізації у майбутній професійній діяльності, є оволодіння арсеналом специфічних та інноваційних компетентностей з медіадизайну та вміння застосовувати отримані знання на практиці.

Нам імпонує думка Олени Смально, яка наголошує, що підготовка фахівців з медіадизайну є актуальною задачею сьогодення. Але дуже важливо не лише грамотно формувати у студентів всі необхідні навички по створенню та опрацюванню мультимедійного контенту, а й розвивати креативність і витонченість під час виконання професійних завдань, вдосконалювати естетичні й художні смаки, а також неодмінно у своїй роботі керуватися корисними психологічними порадами щодо створення ефективної інформаційної візуалізації та дбайливого ставлення до її споживача [10, с. 72].

Проблемам фахової підготовки у мистецьких закладах вищої освіти присвячено публікації Н. Авер'янової, В. Бутенко, Т. Габреля, Л. Гук, Г. Гребенюка, І. Котик, О. Олексюк, В. Орлової, Л. Оршанського, О. Отич, В. Тименка, О. Тригуб, В. Радкевич, О. Рудницької, О. Шевнюк.

Цікавою для нашого дослідження є думка Н. Авер'янової та Л. Гук, які зазначають, що викладачі орієнтують студентів на розвиток власної творчої індивідуальності. Мова йде не лише про індивідуальне навчання, про індивідуальні

навчальні плани і завдання для кожного студента, а про його включення в систему загальної взаємодії, де розкривається й розвивається індивідуальний творчий потенціал студента, його здібності та можливості [1, с. 169].

Активний розвиток інформаційного простору, взаємодія з молодим поколінням мотивує науково-педагогічних працівників до пошуку та впровадження інноваційних підходів до викладання дисциплін, що будуть сприяти посиленню інтересу та мотивації у навчанні, запам'ятовуванню пройденого матеріалу, успішному практичному застосуванню набутих знань та навичок.

Суттєвий інтерес для нашого дослідження становлять публікації вчених: В. Бойчука, О. Васіна, В. Горянського, Л. Гусєвої, Н. Дерев'янка, В. Запорожченко, О. Кудренко, С. Мільчевич, В. Неня, О. Пальцун, які присвячені проблемам формування професійних компетентностей саме у студентів мистецьких спеціальностей.

В ході узагальненого аналізу питання формування професійних компетентностей студентів медійної галузі, було встановлено, що компетентність переважно визначають як поєднання психічних та практичних навичок, які дозволяють діяти самостійно і відповідально (дієва компетентність). Одним з головних показників якості підготовки до професійної діяльності є фахова компетентність – сукупність характеристик ділових і особистих якостей фахівця, що відображають рівень знань, умінь, досвіду та соціально-етичну позицію людини.

Погоджуємось з Д. Кудренко, яка вважає, що головною метою освітнього процесу для студентів мистецьких спеціальностей, окрім фахових знань та умінь є всебічний розвиток дизайнера, який володіє теоретичними знаннями та практичними навичками, творчо мислить, практично вдосконалює власні індивідуальні можливості [6, с. 27].

Метою нашого дослідження є обґрунтування вагомого значення мистецької практики у формуванні професійних (фахових) компетентностей майбутніх медіадизайнерів; визначення переліку компетентностей майбутніх фахівців з медіадизайну, які формуються під час проходження мистецької практики; висвітлення оновлених підходів до реалізації програми мистецької практики для майбутніх фахівців медійної галузі.

Реалії сучасного ринку праці в галузі цифрових медіа в Україні вказують на те, що за останні роки відбувається переорієнтація ринку та поява нових професій, які потребують залучення фахівців, підготовлених до роботи у видавництвах та редакціях ЗМІ, на телебаченні, в установах і організаціях державної і приватної форми власності, в інтернет-виданнях, інформаційних агенціях, медійних відділах будь-якої організації.

Таким чином, можна відзначити великий попит на фахівців медійної галузі, яка охоплює все

сучасне комунікативне середовище. У широкому значенні «медійний дизайн» – це практика художньо-технічного оформлення та подання інформації з урахуванням ергономіки роботи з інформаційними джерелами та сервісами, функціональних можливостей подання інформації, естетики візуальних форм її представлення та психологічних критеріїв сприйняття її людиною.

Сучасний фахівець медіа індустрії для успішної реалізації на ринку праці повинен мати низку професійних компетентностей, тобто сукупність знань та умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, працювати з інформацією.

Відповідно до Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» (від 13.12.2018 р. № 139), розробники стандарту визначають три види компетентностей для майбутнього дизайнера:

- інтегральна компетентність;
- загальні компетентності;
- спеціальні компетентності, пов'язані із специфікою професійної діяльності в галузі дизайну [11, с.5,6].

Таким чином, залежність змісту професійної компетентності від сучасного стану практики у сфері медіадизайну стають актуалізуючими чинниками подальшого наукового пошуку рішень щодо підвищення якості освітнього процесу майбутніх фахівців з медіадизайну.

Оскільки вимоги до сучасного медійного дизайнера постійно зростають: він має володіти загальними та спеціальними фаховими компетентностями, вміти виконувати дизайнерські роботи в контексті сучасної світової матеріальної та художньої культури, творчо осмислювати національну спадщину та максимально володіти навичками використання передових цифрових технологій. Для успішної реалізації вищезазначених компетентностей важливими складовими освітнього процесу повинні бути принципи студентоцентрованості, інтегративності, інтерактивності, персоналізації освітньої траєкторії. Ці доміанти створюють умови вдосконалення освітніх програм з урахуванням побажань стейкхолдерів, потреб здобувачів освіти та впровадження інноваційних педагогічних технологій для створення атмосфери взаємоповаги і порозуміння між здобувачами освіти і викладачами.

Загальновідомо, що практика є обов'язковим компонентом у професійній підготовці майбутніх медіадизайнерів. Впродовж навчання у ЗВО студенти проходять чотири види практики: мистецьку, навчальну, технологічну та переддипломну. Розглядаючи роль мистецької практики як першої сходинок фахової підготовки медійних дизайнерів, зазначимо, що головною її метою є закріплення

теоретико-практичних знань, здобутих та сформованих у перший рік навчання у ЗВО.

Досліджуючи питання проведення мистецької практики для студентів перших курсів спеціальності 022 Дизайн, було виявлено, що більшість закладів вищої освіти України, використовують програму мистецької (плерерної) практики, що включає пленер, виконання етюдів, замальовок, начерків та ескізів з натури різними матеріалами і техніками. На нашу думку, програма практики має враховувати специфіку діяльності кожної галузі дизайну та мати взаємозв'язок з майбутньою професійною діяльністю починаючи з першого року навчання.

Нам імponує думка Л. Оршанського, який вважає, що перед закладами освіти поставлено важливе завдання, з одного боку, щодо збереження цінностей і традицій вітчизняної системи дизайнової освіти, а з іншого – оновлення її змісту відповідно до сучасних вимог суспільства та тенденцій індустрії моди. Він зазначає, що науково-педагогічні працівники повинні передовсім формувати і розвивати у майбутніх фахівців у галузі дизайну такі якості особистості, як: сприйнятливність, інтерес до світу речей, тямущість, здатність до узагальнення, автономність, комунікативність, схильність до аналітичної та дослідницької роботи, дисциплінованість, наполегливість, готовність ставити і розв'язувати проблеми, вміння планувати та критично оцінювати свою дизайн-діяльність, почуття відповідальності, здатність до саморозвитку і самоствердження та інше [7, с. 147].

Сучасні здобувачі освіти, а саме, молодь народжена в період 1997 по 2010 рік, активно використовують цифрові технології у повсякденному житті, що в свою чергу чинить вплив на психоемоційний розвиток молоді особистості. Науковці визначають деякі характерні риси сучасного покоління, на які слід звернути увагу науково-педагогічним працівникам під час викладання дисциплін, а саме: нетерплячість; зосередження на короткострокових цілях; залежність від Інтернету; фрагментарність образного мислення; перевага кіберпростору, ніж живого спілкування; вільне користування сучасною технікою. Відповідно до цього, цифровізація є вимогою сучасності, що має стати рушійною силою вдосконалення змісту навчальних завдань, покращення якості дизайн-освіти та розвитку медійної галузі в Україні.

Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес дає безліч можливостей для пошуку інформації, створення медіа контенту та успішної професійної реалізації медійного дизайнера. Необхідно зазначити, що важливою якістю сучасного медіадизайнера є створення неповторного, оригінального медіа продукту, що можливо за умови високої професійної компетентності. У цьому контексті, також важливим є питання академічної доброчесності під

час навчання у ЗВО. Згідно з пунктом 3 статті 58 Закону України «Про вищу освіту» науково-педагогічні, наукові та педагогічні працівники закладу вищої освіти зобов'язані дотримуватися в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти. Зі свого боку, особи, які навчаються у закладах вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання (пункт 3 статті 63 Закону України «Про вищу освіту»).

Таким чином, науково-педагогічний працівник має дотримуватись позиції консультанта, помічника, фасилітатора та підтримувати ініціативу здобувачів освіти, практикувати різні шляхи активізації творчої діяльності (музика, кіно, книги, природа, твори українського і зарубіжного мистецтва та дизайну і стилів, роботи сучасних майстрів галузі дизайну та інше), надавати свободу у виборі засобів реалізації проектних рішень, маючи в пріоритеті використання цифрових технологій, прищеплювати смак до нестандартних рішень. Важливий всебічний розвиток фахівців з медіадизайну, що сприятиме формуванню персональних творчих здібностей студента, критичного і проблемно-орієнтованого мислення, прищеплення навичок творчо переосмислювати власні здобутки, вільно орієнтуватися у сучасній медіа галузі, сприятиме розвитку зацікавленості до дизайн-освіти, дизайн діяльності та розвитку самостійної дизайн-творчості.

У зв'язку з тим, що сучасні освітні тенденції вимагають адаптивності та динамічності в організації навчального процесу, існує потреба в оновленні програми мистецької практики для медіадизайнерів, яка має базуватись на основі вивчення циклу професійно-орієнтованих дисциплін з урахуванням специфіки діяльності в галузі цифрових медіа та принципом студентоцентрованості. Відповідно до цього, нами запропоновано програму мистецького практикуму з професійно-орієнтованим направленням, яка пройшла апробацію на базі Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна академія» Запорізької обласної ради (м. Запоріжжя).

Відповідно до навчального плану освітньо-професійної програми «Медіадизайн» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 022 Дизайн, практика мистецька проходить у другому семестрі на базі закладу вищої освіти, місце проведення: комп'ютерний кабінет з відповідним програмним забезпеченням, загальна кількість – 90 годин (3 кредити ECTS).

Метою мистецької практики є розвиток творчої активності, креативності та формуванню власного творчого почерку.

Завданням мистецької практики є: поглиблення і закріплення теоретичних та практичних знань з фахових дисциплін; аналіз художніх творів, стилів і напрямів роботи відомих митців та відтворення стилістики та авторського почерку у власних ілюстраціях; закріплення навичок створення сюжетної ілюстрації; вільне використання різноманітних художніх матеріалів та технік в проєктній діяльності; вільне користування сучасними цифровими технологіями у проєктній діяльності.

На початку проходження практики, студентам роз'яснюється мета і задачі мистецької практики; надається інформація стосовно практичних завдань і термінів їх виконання; проводиться інструктаж з техніки безпеки; повідомляється графік практичних занять та інструкції щодо заповнення індивідуального щоденнику практики. Студенти приступають до збору та аналізу інформації з літературних джерел та Інтернет – ресурсів про відомого митця та його творчу діяльність. Отримані матеріали використовуються для подальших творчих пошуків та розробки сюжетної ілюстрації. Напрацювання оформлюються у формі звіту – презентації за допомогою комп'ютерних програм за фахом.

Наступний етап полягає у виконанні пошукових ескізів сюжетної ілюстрації. Створення яких базується на відображенні характерних рис творчості обраного митця, з дотриманням законів композиції, принципів стилізації, трансформації форм та об'єктів. Вибір техніки виконання та матеріалів для створення ілюстрації виконується з урахуванням стилістичного напрямку діяльності митця та побажань студента. Затверджені ескізи виконуються у чистовому вигляді за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних або графічних чи живописних технік, що має бути актуальним, логічним та цілком відповідати меті та завданню практики. У цьому контексті освітній процес має орієнтацію на вирішення індивідуальних навчальних потреб та інтересів, розвиток творчих здібностей здобувачів освіти.

Завершальним етапом є оформлення звіту з мистецької практики. У якому міститься весь об'єм виконаних завдань, з послідовним дотриманням етапів роботи. Презентуються власні результати в академічній групі.

Таким чином, здобувачі освіти в процесі проходження мистецької практики навчаються працювати з інформацією, критично мислити, краще запам'ятовують матеріал завдяки відтворенню в своїх роботах стилістики обраного митця, отримують більше знань в галузі історії мистецтва, вчать створювати унікальні твори медіа-мистецтва та презентувати власні розробки аудиторії.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що мистецька практика посідає важливе місце в освітньому процесі та сприяє формуванню

професійних компетентностей майбутніх медіадизайнерів, а саме застосовувати знання з: історії мистецтва в медіа дизайні; візуалізувати об'єкти засобами рисунку та композиції для розв'язання завдань медіадизайну; здійснювати колористичне вирішення майбутнього об'єкту медіадизайну; застосовувати навички ілюстрації для створення тривимірних зображень; розробляти сюжет та реалізовувати його в інтерактивному просторі; використовувати в професійній діяльності сучасні технічні засоби та інформаційно-комунікаційні технології для створення об'єктів медіадизайну; розробляти та представляти візуальні презентації власних робіт. На нашу думку, програма мистецької практики потребує постійного вдосконалення та оновлених підходів оскільки зміни в суспільстві, активне використання комп'ютерних технологій, відповідність сучасним тенденціям в галузі медіадизайну, потребують адаптивності системи дизайн-освіти, що в свою чергу дозволить підвищити якість освітніх послуг дизайнерського спрямування та сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців медійної галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Авер'янова Н., Гук Л. Дизайнерська освіта в Україні: проблеми професійної підготовки. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2 (90). С. 167–170.
2. Алексеева С. В. Особливості педагогічного процесу підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри. *Професійна освіта: проблеми і перспективи* : зб. наук. праць. Київ–Сімферополь, 2015. № 9. С. 8–12.
3. Гусева Л. Пленерна практика як засіб формування образотворчої компетентності майбутніх педагогів-художників. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 36. Том 3. С. 185–191.
4. Давидов В. М. Зміст навчальної практики «пленер» у професійній підготовці педагога-художника. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира*
5. Дерев'янка Н. В. Компетентнісний підхід до проектування освітньо-професійної програми з медіа дизайну. *Науковий журнал Хортицької національної академії. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020. Вип. 2(3). С. 79-87.
6. Кудренко Д. О. Значення навчальних дисциплін професійно-орієнтованого циклу у формуванні художньо-графічних компетентностей студентів мистецьких спеціальностей. *Інноваційний розвиток науки нового тисячоліття*. м. Ужгород, 21–22 квітня 2017 р. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 27–29.
7. Оршанський Л. В., Котик І. В. Проблеми та завдання випереджувальної професійної підготовки майбутніх дизайнерів у мистецьких закладах вищої освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Педагогіка і психологія*. Вінниця, 2020. № 63. С. 144–148.
8. Професійна освіта : Словник: навч. посібник. Укладачі С. У. Гончаренко та ін. За ред. Н. Г. Ничкало. Київ : Вища школа, 2000. 380 с.
9. Ситник О. В. Медіадизайн як інноваційний розвиток проектування. *Проблеми сучасного підручника*: зб. наук. праць. Київ: Педагогічна думка, 2014. № 14. С. 661–667
10. Смалько О. Особливості підготовки спеціалістів з медіадизайну. *Інформаційні технології та комп'ютерне моделювання*: матеріали статей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Івано-Франківськ, 5-10 липня 2021 р. С. 71–72.
11. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» URL:<http://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/022-Dyzayn-bakalavr.28.07.pdf> (дата звернення: 17.03.2022).
12. Шевнюк О. Л. Інноваційні підходи до формування креативного мислення майбутніх фахівців з образотворчого мистецтва. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Педагогічні науки*: зб. наук. праць. Кропивницький, 2018. № 163. С. 65–70.